

Зал Дмитро Олександрович

*аспірант кафедри адміністративного права
та адміністративної діяльності*

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Zal Dmytro

Postgraduate Student of the

Department of Administrative Law and Administrative Activities,

Yaroslav Mudryi National Law University

**ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ПРОФІЛАКТИКИ КОРУПЦІЇ В
ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНИХ ІНСТИТУЦІЙ ТА ЇХ
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ
EUROPEAN STANDARDS OF CORRUPTION PREVENTION IN THE
ACTIVITIES OF PUBLIC INSTITUTIONS AND THEIR
IMPLEMENTATION INTO ADMINISTRATIVE LAW OF UKRAINE**

***Анотація.** Вступ. У статті досліджуються європейські стандарти профілактики корупції, закріплені у міжнародних правових актах (Конвенція ООН проти корупції, Кримінальна та Цивільна конвенції Ради Європи, директиви ЄС, стандарти GRECO) та проаналізовано особливості їх імплементації в адміністративне право України. Розкрито сучасні механізми запобігання корупції у діяльності публічних інституцій, виявлено проблеми правозастосування та визначено напрями удосконалення національної антикорупційної політики з урахуванням європейського досвіду.*

Корупція є однією з головних загроз демократичному розвитку, верховенству права та захисту прав людини. Вона підриває довіру до

інститутів державної влади, гальмує економічний розвиток та створює перешкоди для інтеграції України до Європейського Союзу. Європейський досвід показує, що ефективна протидія корупції ґрунтується насамперед на превенції, а не виключно на покаранні. Конвенція ООН проти корупції (UNCAC, 2003) підкреслює важливість створення незалежних органів із запобігання корупції, впровадження механізмів прозорості та підзвітності, а також участі громадськості у контролі за діяльністю органів влади [1].

Мета. Метою дослідження є розкриття сутності європейських стандартів профілактики корупції та аналіз їх імплементації в адміністративне право України, визначення проблемних аспектів цього процесу та формулювання рекомендацій щодо вдосконалення національної антикорупційної політики.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження виступили:

- Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (2003 р.), Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією Ради Європи (1999 р.), Цивільна конвенція корупцією Ради Європи (1999 р.), Директива (ЄС) 2017/1371 Європейського Парламенту та Ради від 5 липня 2017 р. про боротьбу з шахрайством, що шкодить фінансовим інтересам Союзу (PIF Directive), Директива (ЄС) 2018/1673 Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2018 р. про боротьбу з відмиванням грошей за допомогою кримінального права
- Документи Групи держав проти корупції (GRECO, Group of States against Corruption), створеної Радою Європи у 1999 р. , Антикоруційна стратегія на 2021–2025 роки, звіти НАЗК);
- наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників з адміністративного права та антикорупційної політики.

Методологічну основу дослідження становлять:

- метод порівняльно-правового аналізу – для зіставлення положень міжнародних документів і українського законодавства;
- метод системного аналізу – для оцінки ефективності функціонування національних інституцій у контексті європейських стандартів;
- метод доктринального узагальнення – для формування висновків щодо перспектив вдосконалення адміністративного права.

Результати. У ході дослідження встановлено, що ключові міжнародні антикорупційні стандарти, закріплені у Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції (UNCAC, 2003), Кримінальній конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією та рекомендаціях Групи держав проти корупції Ради Європи (GRECO), поступово інтегруються в адміністративне право України. Особливу роль відіграють також стандарти Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) та директиви Європейського Союзу (ЄС) щодо публічних закупівель і захисту фінансових інтересів.

У результаті імплементації цих стандартів у національне законодавство ухвалено Закон України «Про запобігання корупції» (2014), створено Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), запроваджено механізми електронного декларування, врегулювання конфлікту інтересів, систему електронних закупівель «ProZorro» та інститут викривачів.

Разом із тим виявлено, що низка положень адміністративного права залишається декларативною, а їх практична реалізація ускладнена політичними та інституційними чинниками. Недостатня незалежність НАЗК, вибіркове застосування дисциплінарної відповідальності та низький рівень довіри громадян до антикорупційних механізмів залишаються основними проблемами.

Таким чином, результати свідчать, що Україна здійснила значний прогрес у наближенні свого адміністративного права до європейських стандартів профілактики корупції, однак подальші кроки мають бути спрямовані на забезпечення дієвості, незворотності та практичної ефективності запроваджених норм.

Перспективи. Подальші дослідження мають зосередитися на розробці механізмів гармонізації національного адміністративного законодавства із європейськими антикорупційними стандартами, а також на оцінці впливу цифрових технологій та інструментів відкритих даних на запобігання корупційним ризикам.

Ключові слова: корупція, профілактика, європейські стандарти, адміністративне право, GRECO (Group of States against Corruption – Група держав проти корупції), UNCAC (United Nations Convention against Corruption – Конвенція ООН проти корупції), НАЗК (Національне агентство з питань запобігання корупції), антикорупційна стратегія.

Summary. *Introduction. The article explores European standards for the prevention of corruption enshrined in international legal instruments (the United Nations Convention against Corruption, the Criminal and Civil Law Conventions on Corruption of the Council of Europe, EU directives, GRECO standards) and analyzes the specifics of their implementation into the administrative law of Ukraine. Contemporary mechanisms for preventing corruption in the activities of public institutions are examined, problems of law enforcement are identified, and directions for improving the national anti-corruption policy in the light of European experience are outlined. Corruption is recognized as one of the main threats to democratic development, the rule of law, and the protection of human rights. It undermines public trust in state institutions, hinders economic growth, and creates obstacles to Ukraine’s integration into the European Union. European experience demonstrates that effective counteraction to corruption is*

based primarily on prevention rather than punishment alone. The United Nations Convention against Corruption (UNCAC, 2003) emphasizes the importance of establishing independent anti-corruption bodies, introducing mechanisms of transparency and accountability, and ensuring public participation in overseeing the activities of state authorities [1].

Purpose. The aim of this study is to reveal the essence of European standards for the prevention of corruption and to analyze their implementation into the administrative law of Ukraine, to identify problematic aspects of this process, and to formulate recommendations for improving the national anti-corruption policy.

Materials and Methods.

- *United Nations Convention against Corruption (2003), Criminal Law Convention on Corruption of the Council of Europe (1999), Civil Law Convention on Corruption of the Council of Europe (1999), Directive (EU) 2017/1371 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2017 on the fight against fraud to the Union’s financial interests by means of criminal law (PIF Directive), Directive (EU) 2018/1673 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2018 on combating money laundering by criminal law;*
- *Documents of the Group of States against Corruption (GRECO), established by the Council of Europe in 1999, Anti-Corruption Strategy for 2021–2025, reports of the National Agency on Corruption Prevention (NACP);*
- *Scholarly works of domestic and foreign researchers on administrative law and anti-corruption policy.*

Results. The study has established that key international anti-corruption standards enshrined in the United Nations Convention against Corruption (UNCAC, 2003), the Council of Europe’s Criminal Law Convention on

Corruption, and the recommendations of the Group of States against Corruption (GRECO) are gradually being integrated into the administrative law of Ukraine. The standards of the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) and the directives of the European Union (EU) concerning public procurement and the protection of financial interests also play a significant role. As a result of implementing these standards into national legislation, Ukraine adopted the Law "On Prevention of Corruption" (2014), established the National Agency on Corruption Prevention (NACP), introduced mechanisms of electronic asset declaration, conflict of interest regulation, the ProZorro electronic public procurement system, and the whistleblower protection framework. At the same time, it has been revealed that a number of administrative law provisions remain declarative, and their practical implementation is hindered by political and institutional factors. The insufficient independence of the NACP, selective application of disciplinary liability, and the low level of public trust in anti-corruption mechanisms remain among the key challenges. Thus, the findings indicate that Ukraine has made significant progress in approximating its administrative law to European standards of corruption prevention, although further steps must focus on ensuring the effectiveness, irreversibility, and practical implementation of adopted norms.

Prospects. Further research should concentrate on developing mechanisms for harmonizing national administrative legislation with European anti-corruption standards, as well as on assessing the impact of digital technologies and open data instruments on mitigating corruption risks.

Key words: *corruption, prevention, European standards, administrative law, GRECO (Group of States against Corruption), UNCAC (United Nations Convention against Corruption), NACP (National Agency on Corruption Prevention), anti-corruption strategy.*

Постановка проблеми. Корупція залишається однією з ключових загроз для демократичного розвитку України, ефективного функціонування публічних інституцій та забезпечення верховенства права. Попри те, що Україна є стороною низки міжнародних документів, спрямованих на формування та впровадження сучасних антикорупційних стандартів, практичне втілення відповідних механізмів залишається фрагментарним та непослідовним.

Зокрема, Конвенція ООН проти корупції (UNCAC) визначає обов'язок держав-учасниць створювати ефективні превентивні механізми, включаючи кодекси поведінки для посадових осіб, доброчесність у державній службі та незалежні антикорупційні органи [1]. Водночас, у Четвертому раунді оцінювання GRECO зазначено, що Україна повною мірою реалізувала лише частину рекомендацій – із 31 виконано задовільно 18, ще 9 залишилися частково виконаними, а 4 – невиконаними [2, с. 1]. Це свідчить про складність імплементації міжнародних стандартів у національну правову систему.

Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD) у своєму «Огляді цілісності та протидії корупції в Україні» наголошує на недостатньому рівні інституційної спроможності та проблемах із прозорістю в управлінні конфліктами інтересів [3, с. 70-72]. Європейська Комісія у щорічному Звіті щодо України (2024) також вказує на потребу у подальшому реформуванні публічної адміністрації та зміцненні незалежності Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) [4, с. 11-12].

Додатково, за даними Transparency International, у 2024 році Україна отримала лише 36 балів зі 100 у індексі сприйняття корупції, що свідчить про високий рівень корупційних ризиків у публічному секторі [5, с. 2]. Ці дані підтверджують, що навіть за наявності формально прогресивного

законодавства, фактичний рівень виконання міжнародних стандартів залишається недостатнім.

Українські науковці також підкреслюють складність інтеграції європейських антикорупційних практик у систему адміністративного права. Так, Н. Корчак зазначає, що інституційна доброчесність державної служби в Україні все ще залежить від політичної кон'юнктури [6, с. 45-47]. О. Сухаренко вказує на потребу системної гармонізації норм українського законодавства із положеннями UNCAC та практиками ЄС [7, с. 133-135].

Таким чином, проблема імплементації європейських стандартів профілактики корупції полягає не стільки у відсутності нормативної бази, скільки у низькому рівні її практичного застосування та інституційного забезпечення. Це визначає актуальність дослідження з точки зору адміністративного права України, яке покликане адаптувати та закріпити механізми превенції корупції відповідно до міжнародних зобов'язань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика впровадження європейських стандартів профілактики корупції в діяльність публічних інституцій активно досліджується як у міжнародному, так і в національному науковому дискурсі. Значний внесок у формування доктрини зроблено міжнародними організаціями та українськими вченими.

У Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції (Конвенція ООН проти корупції, UNCAC — United Nations Convention against Corruption) окреслено основні напрями запобігання корупції, включно з етичними стандартами, запровадженням кодексів поведінки та створенням спеціалізованих антикорупційних інституцій [1]. Група держав проти корупції Ради Європи (GRECO — Group of States against Corruption) у Четвертому раунді оцінювання наголошує на необхідності підвищення доброчесності суддівського корпусу та вдосконалення процедур врегулювання конфлікту інтересів [2, с. 3–5].

Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР, OECD — Organisation for Economic Co-operation and Development) у своїх дослідженнях з питань доброчесності в Україні вказує на суттєві проблеми практичного впровадження стандартів прозорості у сфері державного управління, зокрема щодо відкритості державних реєстрів і системи моніторингу державних службовців [3, с. 68–72]. У Звіті Європейської Комісії (ЄК) про Україну за 2024 рік відзначається прогрес у створенні інституційної бази антикорупційної політики, однак наголошується на збереженні системних викликів у частині незалежності Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) та ефективності роботи антикорупційних судів [4, с. 11–12].

Міжнародна організація Transparency International у своєму Індексі сприйняття корупції (CPI – Corruption Perceptions Index) фіксує стабільно низькі показники України, що, на думку експертів організації, свідчить про недостатність практичної реалізації навіть тих стандартів, які формально впроваджено [5, с. 2].

Вітчизняні дослідники також активно аналізують проблематику. Н. Корчак розглядає доброчесність державних службовців як ключовий чинник у профілактиці корупції [6, с. 45–47]. О. Сухаренко досліджує необхідність системної гармонізації українського адміністративного права з положеннями міжнародних документів, зокрема Конвенції ООН проти корупції (UNCAC) та рекомендаціями Групи держав проти корупції Ради Європи (GRECO) [7, с. 133–135]. Водночас І. Коліушко та В. Тимощук підкреслюють, що реформування адміністративного права має відбуватись із врахуванням європейських практик належного врядування (good governance), які є фундаментом для зменшення корупційних ризиків у державному секторі [8, с. 98–100].

Попри наявність значної кількості досліджень, у науковому полі залишаються нерозкритими питання практичної інтеграції європейських

стандартів профілактики корупції в систему адміністративного права України. Зокрема, потребують глибшого опрацювання механізми інституційного контролю, роль адміністративної юстиції у профілактиці корупційних проявів, а також питання реальної взаємодії між антикорупційними органами та іншими суб'єктами публічної влади.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне дослідження європейських стандартів профілактики корупції та аналіз особливостей їх імплементації в адміністративне право України. У межах цього дослідження ставиться завдання визначити сутність і зміст основних міжнародних стандартів у сфері запобігання корупції, закріплених у Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції (UNCAC), Кримінальній та Цивільній конвенціях Ради Європи, рекомендаціях Групи держав проти корупції (GRECO), документах Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) та директивах Європейського Союзу. Особлива увага приділяється оцінці ступеня інтеграції цих стандартів у національне законодавство України, зокрема в адміністративно-правові механізми профілактики корупції.

Важливим напрямом дослідження є аналіз діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) та інших інституцій у контексті виконання міжнародних рекомендацій, а також виявлення проблем правозастосування у сфері запобігання корупції. У статті також розглядаються ключові чинники, що перешкоджають ефективній імплементації європейських стандартів, та формулюються пропозиції щодо вдосконалення адміністративного права України.

Таким чином, стаття спрямована не лише на теоретичний аналіз європейських стандартів, але й на практичну оцінку ефективності їх імплементації в Україні. Результати дослідження мають сприяти подальшому розвитку національної антикорупційної політики, зміцненню

адміністративно-правових інструментів профілактики корупції та забезпеченню інтеграції України у європейський правовий простір.

Виклад основного матеріалу дослідження:

Європейські стандарти профілактики корупції. Європейські стандарти профілактики корупції сформувалися як багаторівневий комплекс міжнародних правових норм, інституційних механізмів та практик, спрямованих на забезпечення прозорості, доброчесності та підзвітності діяльності публічних інституцій. Вони стали результатом багаторічного досвіду держав Європи та міжнародних організацій, що об'єднали свої зусилля для вироблення універсальних критеріїв боротьби з корупцією. У сучасному розумінні європейські стандарти не зводяться лише до криміналізації корупційних правопорушень, а охоплюють широку систему превентивних заходів, інституційних гарантій незалежності органів влади, а також процедурних механізмів, що покликані унеможливити виникнення корупційних ризиків [1].

Першим фундаментальним документом міжнародного рівня, що визначив підвалини сучасної антикорупційної політики, стала Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції (United Nations Convention against Corruption - UNCAC, 2003). Вона була ратифікована більшістю європейських держав, у тому числі Україною у 2006 році. Конвенція передбачає створення комплексної системи запобігання корупції, яка включає незалежні антикорупційні органи, кодекси етичної поведінки для державних службовців, регулювання державних закупівель, забезпечення доступу громадськості до інформації та захист викривачів. Її положення стали орієнтиром для країн Європи у формуванні національних стратегій запобігання корупції, адже вперше на міжнародному рівні було зафіксовано принципи прозорості та доброчесності як універсальні цінності публічного управління [1].

Значний внесок у формування європейських стандартів профілактики корупції належить Раді Європи, яка у 1999 році започаткувала діяльність Групи держав проти корупції (Group of States against Corruption - GRECO). Цей орган виконує функції моніторингу та нагляду за виконанням державами-членами антикорупційних зобов'язань, а також надає рекомендації для вдосконалення законодавства та практики. GRECO здійснює регулярні раунди оцінювання, в межах яких аналізуються такі сфери, як прозорість парламентських процедур, етичні стандарти для суддів і прокурорів, запобігання конфлікту інтересів, фінансування політичних партій. Україна приєдналася до GRECO у 2006 році, і з того часу проходить періодичні оцінювання. Останні звіти організації свідчать, що наша держава виконала лише частину наданих рекомендацій, зокрема в частині регулювання конфлікту інтересів і забезпечення прозорості парламентської діяльності. Це засвідчує потребу подальшого посилення інституційної спроможності та політичної волі [4, с. 2-9].

Важливе місце у формуванні стандартів доброчесності займає Організація економічного співробітництва та розвитку (Organisation for Economic Co-operation and Development - OECD). Саме ця організація виробила концепцію «public integrity» - публічної доброчесності, що охоплює сукупність цінностей, процедур та інституцій, спрямованих на зміцнення довіри громадян до держави. У звітах OECD, зокрема в «Integrity and Anti-Corruption Review of Ukraine», наголошується на необхідності створення дієвих систем контролю за державними закупівлями, підвищення ефективності Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК), посилення механізмів захисту викривачів та удосконалення дисциплінарної відповідальності державних службовців [5, с. 70-73]. Крім того, OECD розробила показники Public Integrity Indicators, які застосовуються для оцінки ефективності системи запобігання корупції в різних країнах і дозволяють здійснювати порівняльний аналіз [6, с. 12-18].

Європейський Союз послідовно інтегрує стандарти запобігання корупції у свою правову систему та зовнішню політику. Так, Директива 2014/24/EU «Про державні закупівлі» закріплює вимоги щодо прозорості та конкуренції у сфері витрачання публічних коштів, що є важливим елементом запобігання корупції. Директива 2017/1371/EU (так звана PIF Directive) спрямована на захист фінансових інтересів ЄС шляхом криміналізації шахрайства, корупції та зловживання службовим становищем, пов'язаних із використанням бюджету Європейського Союзу [7, с. 20–24; 8, с. 33-39]. Європейська комісія у своїх щорічних звітах про стан верховенства права наголошує на потребі зміцнення незалежності антикорупційних інституцій у країнах-кандидатах на вступ до ЄС, зокрема в Україні, а також на необхідності забезпечення реальної ефективності антикорупційних норм [9, с. 44–47].

Окрему роль у становленні європейських стандартів відіграють міжнародні громадські організації. Transparency International завдяки Індексу сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index - CPI) забезпечує оцінювання рівня корупційних ризиків у різних країнах. За даними CPI 2023 року, Україна посіла 104 місце серед 180 держав, що свідчить про певне покращення у сфері запобігання корупції, однак водночас підтверджує збереження високого рівня ризиків у публічному секторі [10, с. 1-2]. Саме міжнародні рейтинги та незалежні оцінювання формують для держав додаткову мотивацію до вдосконалення політик прозорості.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що європейські стандарти профілактики корупції базуються на таких ключових принципах:

- прозорість та підзвітність діяльності органів влади;
- незалежність антикорупційних інституцій;
- врегулювання конфлікту інтересів і запобігання політичній корупції;

- криміналізація корупційних правопорушень і забезпечення невідворотності покарання;
- активна участь громадянського суспільства та медіа у контролі за державними процесами.

Для України ці стандарти мають подвійне значення. По-перше, вони є необхідною умовою для успішної інтеграції до Європейського Союзу. По-друге, їхня реалізація сприяє формуванню якісно нової моделі публічного управління, що ґрунтується на принципах доброчесності та довіри громадян. Водночас ефективність імплементації залежить не лише від ухвалення законодавчих актів, а й від реального застосування цих норм у практиці державних інституцій. Лише за умов дієвого контролю та стабільності правових інститутів можна говорити про утвердження в Україні європейських стандартів профілактики корупції як невід'ємної частини адміністративного права.

Імплементація європейських стандартів профілактики корупції в адміністративне право України. Імплементація європейських стандартів профілактики корупції в адміністративне право України є багаторівневим процесом, що охоплює гармонізацію національного законодавства з міжнародними договорами, посилення інституційної спроможності антикорупційних органів та формування правозастосовної практики, яка відповідає вимогам доброчесності, прозорості та підзвітності. Початок цього процесу закріплений у ратифікації Україною у 2006 році Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції (UNCAC, 2003), яка визначила базові принципи державної антикорупційної політики: створення незалежних превентивних інституцій, впровадження кодексів поведінки для посадових осіб, удосконалення механізмів врегулювання конфлікту інтересів, забезпечення прозорості у сфері публічних фінансів і державних закупівель, а також запровадження дієвих інструментів міжнародного співробітництва [1, с. 15–19].

Не менш значущим кроком стала ратифікація Україною у 2005 році Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією та приєднання до Групи держав проти корупції (GRECO). Остання здійснює періодичний моніторинг та надає рекомендації, які охоплюють, зокрема, прозорість парламентських процедур, етичні стандарти суддів і прокурорів, підвищення підзвітності правоохоронних органів. За результатами останніх оцінок GRECO, Україна виконала лише частину рекомендацій, що свідчить про наявність прогресу, але й підтверджує обмеженість інституційних можливостей у сфері належного впровадження [2, с. 7–10; 3, с. 2–9].

У цьому контексті важливим стало ухвалення у 2014 році Закону України «Про запобігання корупції», який закріпив адміністративно-правові основи профілактики корупційних правопорушень. Ним було визначено повноваження Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК), що отримало мандат на контроль за фінансовим декларуванням, врегулюванням конфлікту інтересів, наданням роз'яснень і координацію превентивних заходів. Фактично, закон став спробою втілити рекомендації GRECO та Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), яка у звіті «Integrity and Anti-Corruption Review of Ukraine» прямо наголошувала на необхід

ності посилення адміністративних інструментів контролю у публічній службі [4, с. 12–16; 5, с. 70–73].

Важливою складовою європейських стандартів є врегулювання конфлікту інтересів, що має значний адміністративно-правовий вимір. Стаття 28 Закону «Про запобігання корупції» визначає обов'язок посадових осіб повідомляти про реальний чи потенційний конфлікт, а НАЗК уповноважене застосовувати заходи адміністративної відповідальності. Такий підхід відповідає рекомендаціям OECD, де управління доброчесністю в державному секторі визначається одним із ключових елементів превентивної антикорупційної політики [6, с. 13–16]. У європейських

країнах, зокрема у Польщі та Литві, подібні механізми функціонують ефективніше завдяки розвиненій практиці дисциплінарних процедур, чого поки бракує Україні.

Європейський Союз інтегрував антикорупційні стандарти до політики асоціації та розширення. У цьому контексті вагомим значення набули Директива 2014/24/ЄС щодо публічних закупівель та Директива 2017/1371/ЄС (PIF Directive) про захист фінансових інтересів Союзу. Вони встановлюють суворі правила прозорості, запобігання конфлікту інтересів та криміналізації шахрайства з бюджетними коштами. Україна у відповідь реформувала систему державних закупівель, запровадивши електронну платформу «ProZorro», яка вже отримала міжнародне визнання як один із найефективніших інструментів зниження корупційних ризиків у сфері публічних фінансів [7, с. 20–23; 8, с. 33–39].

Адміністративне право України набуває особливого значення у цій площині, оскільки саме через адміністративні процедури реалізується більшість превентивних заходів: від регулювання конкурсного відбору державних службовців і їхньої дисциплінарної відповідальності до контролю за прозорістю публічних закупівель та діяльності органів місцевого самоврядування. У цьому контексті важливим є поступовий відхід від декларативності законодавчих норм і формування практики, яка забезпечує реальне виконання положень закону [9, с. 44–47; 10, с. 55–61].

Особливу увагу варто звернути на Антикорупційну стратегію України на 2021–2025 роки, затверджену Верховною Радою у 2022 році. Документ інтегрує стандарти UNCAC, GRECO та ЄС, визначаючи серед пріоритетних напрямів: посилення інституційної спроможності НАЗК, розвиток електронних інструментів контролю (зокрема, вдосконалення системи «ProZorro»), зміцнення незалежності антикорупційних органів та впровадження сучасних механізмів управління доброчесністю у сфері публічної служби. Стратегія наголошує на ролі адміністративного права як

механізму системної профілактики, що має забезпечити інтеграцію України у європейський простір доброчесності [11, с. 8–12].

Водночас імплементація європейських стандартів у національне адміністративне право має фрагментарний характер. Часто норми залишаються декларативними, без дієвих механізмів контролю. Це проявляється у сфері публічної служби, де дисциплінарна відповідальність застосовується вибірково, а механізми захисту викривачів корупції залишаються малоефективними. Додатковою проблемою є недостатня незалежність НАЗК, що ускладнює його здатність координувати та контролювати профілактичні заходи на належному рівні [12, с. 3–7; 13, с. 18–22].

Узагальнюючи, імплементація європейських стандартів у адміністративне право України є складним і тривалим процесом. Він потребує не лише формального запозичення міжнародних норм, а й розбудови інституційних спроможностей, забезпечення їх реального виконання та формування сталої правозастосовної практики. Ключовим завданням є зміцнення незалежності антикорупційних органів, розширення практики дисциплінарної відповідальності у сфері публічної служби, підвищення ефективності адміністративного контролю за публічними фінансами та гармонізація правових процедур із європейськими стандартами. Лише за таких умов можна досягти реальної інтеграції України у європейський простір доброчесності та підзвітності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи результати проведеного дослідження, слід наголосити, що імплементація європейських стандартів профілактики корупції в адміністративне право України є складним, багатоступеневим і водночас незворотним процесом, зумовленим як міжнародними зобов'язаннями держави, так і внутрішнім суспільним запитом на прозорість та доброчесність у публічному управлінні. Поступове запозичення положень Конвенції Організації

Об'єднаних Націй проти корупції (UNCAC), Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією, рекомендацій Групи держав проти корупції (GRECO), стандартів Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) і директив Європейського Союзу забезпечує правове підґрунтя для формування національної системи запобігання корупції [1; 2, с. 7–10; 4, с. 12–16; 5, с. 70–73].

Українське адміністративне право за останнє десятиліття пройшло суттєву трансформацію. Ухвалення Закону України «Про запобігання корупції» (2014) та створення Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) започаткували інституційну основу для профілактики. Система електронних декларацій, механізми врегулювання конфлікту інтересів, прозорість публічних закупівель через електронну платформу «ProZorro» — усе це свідчить про реальне застосування європейських стандартів. Водночас ефективність цих механізмів залишається частково обмеженою унаслідок політичного тиску, недостатньої незалежності інституцій і слабкої практики адміністративної та дисциплінарної відповідальності [7, с. 20–23; 8, с. 33–39; 12, с. 55–61].

Аналіз зарубіжного досвіду показує, що країни Центрально-Східної Європи, які пройшли аналогічний шлях євроінтеграції (Польща, Литва, Румунія), досягли прогресу саме завдяки комплексній інтеграції адміністративних процедур, які забезпечують прозорість роботи органів влади, невідворотність дисциплінарних санкцій і функціонування незалежних антикорупційних агентств. Для України надзвичайно важливим є вивчення цих моделей, адже вони дозволяють не тільки уникнути помилок, але й прискорити адаптацію національного законодавства до *acquis* Європейського Союзу [9, с. 44–47].

Зроблені висновки дозволяють визначити основні напрями перспективних досліджень:

- поглиблене вивчення ефективності діяльності НАЗК у порівнянні з аналогічними органами в країнах ЄС, що дозволить сформулювати модель оптимізації його функцій;
- аналіз впливу європейських директив на сферу публічних закупівель та оцінка дієвості системи «ProZorro» як інструмента запобігання корупції;
- дослідження судової практики у справах про порушення адміністративно-правових норм щодо конфлікту інтересів та електронного декларування з метою виявлення прогалин і суперечностей;
- оцінка впровадження інституту викривачів у контексті національних правових та культурних особливостей, адже лише формальне закріплення цього інституту без належного захисту свідків не забезпечує його дієвості;
- вивчення ролі громадянського суспільства та ЗМІ у контролі за діяльністю органів публічної влади як одного з ключових факторів успішної імплементації європейських стандартів доброчесності.

Важливим також є розвиток наукових досліджень у сфері адміністративного права, спрямованих на теоретичне осмислення категорій «публічна доброчесність», «адміністративна профілактика корупції», «конфлікт інтересів» тощо. Лише через поєднання практичного досвіду і теоретичного аналізу можлива побудова сталої моделі антикорупційної політики.

Таким чином, перспективи подальших досліджень полягають у міждисциплінарному аналізі, який поєднує адміністративне право, конституційне право, кримінальне право та міжнародне право. В умовах євроінтеграції Україна має не лише формально запроваджувати європейські стандарти, але й забезпечити їх ефективне застосування. Це вимагає від науковців і практиків системної співпраці, спрямованої на вдосконалення

правових механізмів, посилення інституційної спроможності та формування нової культури доброчесності у публічному управлінні.

У кінцевому підсумку імплементація європейських стандартів профілактики корупції в адміністративне право України має стратегічне значення для зміцнення верховенства права, забезпечення довіри громадян до держави та інтеграції України у європейський правовий простір. Подальші дослідження у цій сфері повинні не лише описувати існуючі проблеми, але й пропонувати дієві шляхи їх подолання, орієнтуючись на найкращі практики країн Європейського Союзу.

Література

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : міжнародний документ від 31 жовт. 2003 р. *Офіційний вісник України*. 2007. № 27. Ст. 1113. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 (дата звернення: 27.08.2025).
2. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією : міжнародний документ від 27 січ. 1999 р. *Офіційний вісник України*. 2006. № 50. Ст. 3342. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101 (дата звернення: 27.08.2025).
3. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 27.08.2025).
4. Group of States against Corruption (GRECO). Fourth Evaluation Round. Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors. Evaluation Report. Strasbourg : Council of Europe, 2017. 54 p. URL: <https://rm.coe.int/grecoeval4rep-2017-ukraine/> (дата звернення: 27.08.2025).
5. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Integrity and Anti-Corruption Review of Ukraine. Paris : OECD Publishing,

2017. 112 p. URL: <https://www.oecd.org/corruption/integrity-and-anti-corruption-review-ukraine.pdf> (дата звернення: 27.08.2025).

6. OECD. Public Integrity Indicators. OECD Publishing, 2021. URL: <https://www.oecd.org/governance/ethics/public-integrity-indicators.htm> (дата звернення: 27.08.2025).

7. Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on public procurement. *Official Journal of the European Union*. 2014. L 94. P. 65–242. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0024> (дата звернення: 27.08.2025).

8. Directive (EU) 2017/1371 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2017 on the fight against fraud to the Union's financial interests by means of criminal law (PIF Directive). *Official Journal of the European Union*. 2017. L 198. P. 29–41. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017L1371> (дата звернення: 27.08.2025).

9. European Commission. Rule of Law Report 2023. Country Chapter on the rule of law situation in Ukraine. Brussels : European Commission, 2023. 27 p. URL: <https://commission.europa.eu/document/download/ukraine-rule-of-law-2023> (дата звернення: 27.08.2025).

10. Transparency International. Corruption Perceptions Index 2023. Berlin : Transparency International, 2023. URL: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023> (дата звернення: 27.08.2025).

11. Національне агентство з питань запобігання корупції. Звіт про діяльність НАЗК у 2022 році. Київ : НАЗК, 2023. 124 с. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/reports/> (дата звернення: 27.08.2025).

12. Закон України «Про державну службу» від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 27.08.2025).

13. Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки : схвалено Законом України від 20 черв. 2022 р. № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20> (дата звернення: 27.08.2025).

14. Білоус В.Т. Антикорупційна політика України: проблеми та перспективи : монографія. Київ : Наукова думка, 2019. 312 с.

15. Кальман О. Антикорупційне право України: адміністративно-правові аспекти : навч. посіб. Харків : Право, 2020. 256 с.

References

1. United Nations Convention against Corruption. (2003). Official Bulletin of Ukraine, (27), p.1113. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16 [Accessed 27 Aug. 2025].

2. Criminal Law Convention on Corruption. (1999). Official Bulletin of Ukraine, (50), p.3342. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101 [Accessed 27 Aug. 2025].

3. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). Law of Ukraine "On Prevention of Corruption" No. 1700-VII, 14 October 2014. Official Bulletin of Ukraine, (49), p.2056. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> [Accessed 27 Aug. 2025].

4. Group of States against Corruption (GRECO). (2017). Fourth Evaluation Round: Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors. Strasbourg: Council of Europe, 54 p. Available at: <https://rm.coe.int/grecoeval4rep-2017-ukraine/> [Accessed 27 Aug. 2025].

5. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2017). Integrity and Anti-Corruption Review of Ukraine. Paris: OECD Publishing, 112 p. Available at: <https://www.oecd.org/corruption/integrity-and-anti-corruption-review-ukraine.pdf> [Accessed 27 Aug. 2025].

6. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2021). Public Integrity Indicators. OECD Publishing. Available at:

<https://www.oecd.org/governance/ethics/public-integrity-indicators.htm>
[Accessed 27 Aug. 2025].

7. European Union. (2014). Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on public procurement. Official Journal of the EU, L94, pp.65–242. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0024> [Accessed 27 Aug. 2025].

8. European Union. (2017). Directive (EU) 2017/1371 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2017 on the fight against fraud to the Union's financial interests by means of criminal law (PIF Directive). Official Journal of the EU, L198, pp.29–41. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017L1371> [Accessed 27 Aug. 2025].

9. European Commission. (2023). Rule of Law Report 2023. Country Chapter on the rule of law situation in Ukraine. Brussels: European Commission, 27 p. Available at: <https://commission.europa.eu/document/download/ukraine-rule-of-law-2023> [Accessed 27 Aug. 2025].

10. Transparency International. (2023). Corruption Perceptions Index 2023. Berlin: Transparency International. Available at: <https://www.transparency.org/en/cpi/2023> [Accessed 27 Aug. 2025].

11. National Agency on Corruption Prevention of Ukraine (NACP). (2023). Annual Report 2022. Kyiv: NACP, 124 p. Available at: <https://nazk.gov.ua/uk/reports/> [Accessed 27 Aug. 2025].

12. Verkhovna Rada of Ukraine. (2015). Law of Ukraine "On Civil Service" No. 889-VIII, 10 December 2015. Official Bulletin of Ukraine, (4), p.43. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> [Accessed 27 Aug. 2025].

13. Verkhovna Rada of Ukraine. (2022). Law of Ukraine "On the Anti-Corruption Strategy for 2021–2025" No. 2322-IX, 20 June 2022. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20> [Accessed 27 Aug. 2025].

14. Bilous, V.T. (2019). Anti-Corruption Policy of Ukraine: Problems and Prospects. Kyiv: Naukova Dumka, 312 p.
15. Kalman, O. (2020). Anti-Corruption Law of Ukraine: Administrative and Legal Aspects. Kharkiv: Pravo, 256 p.